

PROGRAMUL CONSILIULUI EUROPEI
"PROMOVAREA UNUI SISTEM DE JUSTIȚIE PENALĂ BAZAT PE RESPECTAREA
DREPTURILOR OMULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA"
(Componenta 1)

traducere neoficială

8 februarie 2019

PROIECTUL RAPORTULUI DE EVALUARE
A FUNCȚIONĂRII MECANISMULUI NAȚIONAL
DE PREVENIRE A TORTURII
DIN REPUBLICA MOLDOVA

Elaborat de:

George Tugushi

Valeriia Lutkovska

Andrei Brighidin

Opiniile exprimate în acest raport reprezintă responsabilitatea autorului(lor) și nu reflectă în mod necesar politica oficială a Consiliului Europei.

Abrevieri

AP – Avocatul Poporului (Ombudsman Moldova)

APCE – Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei

APT – Asociația pentru Prevenirea Torturii

CDO – Centrul pentru Drepturile Omului

CEDO – Convenția Europeană privind Drepturile Omului și Libertățile Fundamentale

CG – Comentariul General al Comitetului ONU

CIT – Comitetul ONU împotriva torturii și a pedepselor ori tratamentelor inumane sau degradante

CIT ONU – Convenția ONU împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante

CM – Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei

CPT – Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante

CtEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului

DPT – Direcția pentru Prevenirea Torturii

MNPT (NPM) – Mecanismul Național de Prevenire a Torturii

OAP – Oficiul Avocatului Poporului

ONU – Organizația Națiunilor Unite

POCIT – Protocol opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante

SPT – Subcomitetul ONU pentru prevenirea torturii și a pedepselor ori tratamentelor inumane sau degradante

CpPT – Consiliul pentru Prevenirea Torturii

VIP – Persoană foarte importantă

Cuprins

Abrevieri.....	2
Introducere.....	4
Sumar executiv	5
Prezentare generală	7
Probleme juridice și structurale.....	10
Accesul la instituții și informații relevante	12
Buget și sustenabilitate financiară.....	13
Situația efectivelor de personal.....	15
Experți externi pe termen scurt.....	16
Dezvoltare instituțională, metode de lucru, formare și consolidarea capacităților ...	17
Planificarea și punerea în aplicare a activităților de vizitare.....	20
Vizibilitate instituțională și activități de creștere a gradului de conștientizare	24
Implementarea recomandărilor MNPT și monitorizare ulterioară	26
Lista recomandărilor principale:	28
ANEXE.....	32
Anexa 1. Lista instituțiilor vizitate și a reuniunilor avute în cadrul Misiunii de Informare din Moldova, 15-16 noiembrie 2018	32
Anexa 2. Tabelul vizitelor efectuate de Consiliul pentru Prevenirea Torturii în perioada 2017-2018	33
Anexa 3. Tabelul cu necesitățile MNPT prezentat de Consiliul pentru Prevenirea Torturii și Direcția pentru Prevenirea Torturii cu posibile puncte de intrare pentru Programul Consiliului Europei.....	36

Introducere

Prezentul Raport este conceput să susțină Mecanismul Național de Prevenire a Torturii al Republicii Moldova (denumit în continuare MNPT) în implementarea efectivă a mandatului acestuia. Raportul cuprinde informații analitice și recomandări pentru optimizarea funcționalității sale în conformitate cu cele mai bune standarde internaționale.

Prezentul document a fost elaborat pe baza contribuțiilor consultanților Consiliului Europei, Dl. George Tugushi, fost Avocat al Poporului (Ombudsman) al Georgiei și membru al CPT și Vicepreședinte al CIT ONU, Dna. Valeriia Lutkovska, fost Comisar pentru Drepturile Omului și Șef al MNPT din Ucraina și Dl. Andrei Brighidin, expert național în domeniul drepturilor omului și instituții naționale pentru drepturile omului, în cadrul asistenței continue a Consiliului Europei acordată autorităților din Republica Moldova în noul program lansat în luna martie 2018 „Promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova”.

Acest Raport se bazează pe traducerea în limba engleză a Legii nr. 52 din 3 aprilie 2014 din Republica Moldova privind Avocatul Poporului (Ombudsman), traducerea în limba engleză a Regulamentului din 5 iulie 2016 privind Organizarea și funcționarea Consiliului pentru Prevenirea Torturii, Observațiile finale din 21 decembrie 2017 ale Comitetului împotriva Torturii cu privire la cel de-al 3-lea raport periodic al Republicii Moldova, Raportul din 9 ianuarie 2013 al Subcomitetului ONU pentru prevenirea torturii și a altor tratamente ori pedepse cu cruzime, inumane sau degradante pentru Mecanismul Național de Prevenire a Torturii, și pe alte documente relevante puse la dispoziție de secretariatul Consiliului Europei și obținute din alte surse publice și oficiale.

Raportul se bazează de asemenea într-o mare măsură pe informațiile obținute de consultanți în cadrul misiunilor lor în Moldova, în perioada 15-16 noiembrie 2018. În cadrul Misiunii, consultanții au avut întrevederi cu mai multe părți interesate, inclusiv Dl. William Massolin, Șeful Oficiului Consiliului Europei la Chișinău, Dl. Mihail Cotorobai, Avocatul Poporului (Ombudsman) Republicii Moldova, Dna. Maia Bănărescu, Avocatul pentru Drepturile Copilului din Republica Moldova, Dna. Olga Vacarciuc, Secretarul General al Oficiului Avocatului Poporului, Dl. Alexandru Zubco, Șeful Direcției pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP și membri ai Direcției, membri ai Consiliului pentru Prevenirea Torturii, Dl. Anatolie Munteanu, Secretarul General de Stat al Ministerului Justiției, directorii instituțiilor penitenciare, membri ai societății civile locale, Comisia Parlamentară pentru Drepturile Omului, reprezentanți ai organizațiilor internaționale precum și reprezentanți ai mass-media (a se vedea Anexa). Consultanții și-au exprimat recunoștința față de Oficiul Consiliului Europei la Chișinău pentru buna organizare a vizitei și pentru asistența în elaborarea raportului de evaluare.

Sumar executiv

Este evident faptul că în ultimii ani Republica Moldova a făcut pași concreți în direcția dezvoltării Mecanismului Național de Prevenire a Torturii conform Protocolului opțional la Convenția împotriva torturii. În prezent, MNPT are un cadru juridic solid, inclusiv propriile reglementări aprobate de Avocatul Poporului (AP), care oferă mecanismului independența și capacitățile operaționale necesare.

Consiliul pentru Prevenirea Torturii operează la capacitate maximă. Avocatul Poporului a înființat o direcție separată pentru activitățile în domeniul prevenirii torturii, în cadrul Oficiului Avocatului Poporului (OAP). Această direcție este însărcinată exclusiv cu mandatul MNPT și nu se ocupă de plângerile individuale. AP a recrutat personal suplimentar pentru Direcția pentru Prevenirea Torturii, iar acesta va fi angajat în curând.

Bugetul OAP a fost majorat, iar Consiliul pentru Prevenirea Torturii are o linie bugetară dedicată în cadrul bugetului general al OAP. De asemenea, MNPT a primit fonduri suplimentare, care sunt suficiente, în prezent, pentru asigurarea funcționării sale de bază.

Consiliul pentru Prevenirea Torturii se reunește în mod periodic, aprobă rapoartele de vizite și recomandările transmise ulterior beneficiarilor și încarcate pe pagina de internet a OAP. Majoritatea deciziilor Consiliului sunt aprobate prin consens.

După o pauză îndelungată, MNPT a elaborat și a publicat raportul său anual de activitate pentru 2017 și l-a transmis SPT și altor părți interesate importante.

Membrii MNPT au participat la câteva activități de instruire, inclusiv vizite în străinătate, pentru schimb de experiență cu alte organisme similare.

Cu toate acestea, există câteva aspecte și probleme în ceea ce privește funcționarea MNPT care necesită o atenție deosebită și soluționare. Una dintre problemele principale este deficiența de comunicare între cei cinci 5 membri ONG ai Consiliului pentru Prevenirea Torturii și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP. Deficiența de comunicare nu este vizibilă în timpul reuniunilor și a lucrărilor Consiliului deoarece în cadrul sesiunilor Consiliului membrii ONG-ilor, AP și Avocatul pentru Drepturile Copilului operează în mod armonios.

Se pare că această deficiență de comunicare este rezultatul anumitor probleme existente în funcționarea MNPT. Una dintre principalele probleme este aceea că membrii Consiliului și AP și personalul acestuia au opinii relativ diferite cu privire la rolul și la modul de funcționare ale mecanismului. În prezent există o discuție privind rolurile pilonilor MNPT, precum Consiliul și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP.

 care dintre cei doi piloni consideră că este autoritatea îndreptățită să conducă mecanismul și să emită instrucțiuni și ordine către cealaltă parte.

Lipsa totală de comunicare și coordonare între cei 5 membri ai Consiliului și Direcția pentru Prevenire a Torturii din cadrul OAP a condus la o lipsă totală de coordonare, la punerea în aplicare a unor activități paralele inclusiv vizite și elaborări de rapoarte, care afectează calitatea activității MNPT. În plus, operarea mecanismului cu doi piloni afectează reputația acestui organism și, de asemenea, generează confuzie în rândul beneficiarilor și al părților interesate externe.

Avocatul Poporului poate și trebuie să joace cel mai important rol în reducerea semnificativă a decalajului de comunicare dintre membrii Consiliului și personalul acestuia și, în faza inițială să acționeze ca o punte de legătură între cei doi piloni ai mecanismului. Principalul scop trebuie să fie reluarea vizitelor comune, elaborarea rapoartelor comune și a recomandărilor pe baza unei depline cooperări, a egalității și a activităților comune de planificare și dezvoltare. Ambii piloni ai MNPT trebuie să dețină controlul asupra mecanismului în scopul consolidării și îmbunătățirii eficienței acestuia.

Este de la sine înțeles că există încă multe de făcut în vederea consolidării capacităților MNPT și îmbunătățirii eficienței acestuia prin sesiuni de instruire dedicate și dezvoltarea unor metode de lucru corespunzătoare. Programul Consiliului Europei poate contribui în mod semnificativ la realizarea acestui obiectiv și la asigurarea faptului că toate persoanele care lucrează pentru MNPT pot beneficia de pe urma acestor activități.

Prezentare generală

Republica Moldova a ratificat Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii (denumit în continuare POCIT) în anul 2006 și, ulterior, și-a asumat obligația de a înființa un MNPT în termen de un an de la ratificare.

În scopul înființării MNPT, Legea cu privire la avocații parlamentari nr. 1349 din 17.10.1997 (denumită în continuare Legea cu privire la avocații parlamentari)¹ a fost modificată, iar Parlamentul a adoptat, de asemenea, Decizia nr. 57 din 20 martie 2008 privind aprobarea Regulamentului privind Centrul pentru Drepturile Omului, înființând și Consiliul Consultativ².

Amendamentele la Legea cu privire la avocații parlamentari și la Regulamentul privind Centrul pentru Drepturile Omului au desemnat Centrul pentru Drepturile Omului (denumit în continuare CDO)³ în calitate de MNPT. Conform acestei legi, Consiliul Consultativ, alcătuit inițial din zece membri, este selectat din rândul societății civile și prezidat de unul dintre Avocații Parlamentari (denumiți în continuare AP). În acest context, MNPT a fost înființat în cadrul oficiului Avocatului Poporului.

În 2008, Consiliul Consultativ era constituit din 10 membri, inclusiv reprezentanți ai ONG-urilor în domeniul drepturilor omului, cu experiență profesională relevantă în diverse domenii (de ex. avocați, medici, experți criminologi, psihiatri, etc.). În calitate de membri ai MNPT, membrii Consiliului au fost învestiți cu aceleași drepturi și competențe ca AP. Acestora le-a fost acordat accesul nerestricționat în toate instituțiile de detenție, accesul la toate informațiile relevante, dreptul de a realiza interviuri confidențiale, dreptul de a solicita explicații din partea autorităților și de a raporta încălcări ale drepturilor omului privind persoanele aflate în detenție.

La scurt timp după înființarea MNPT din Republica Moldova, a devenit evident faptul că acesta se confruntă cu obstacole majore care îl împiedică să își exercite mandatul în mod eficient. În parte, impedimentele erau generate de ambiguitățile din legislație, însă erau legate, de asemenea, și de absența unor proceduri clare de lucru și a unor capacități și resurse adecvate, inclusiv repartizarea responsabilităților între membri și Șeful MNPT. Deși Legea nr. 1349 cu privire la avocații parlamentari i-a desemnat (art. 23¹ și art. 23²) pe toți cei patru avocați în calitate de MNPT, aceasta a investit Consiliul Consultativ cu dreptul de a întreprinde vizite preventive.

De asemenea, Regulamentul de înființare a Consiliului Consultativ a declarat membrii Consiliului Consultativ ca având competența de a înainta recomandări către autorități. În

¹ Legea nr. 200 din 26.07.2007 privind modificarea și completarea Legii nr. 1349 cu privire la avocații parlamentari din 17 octombrie 1997, Monitorul Oficial Nr. 136-140/581 din 31.08.2007 (în prezent abrogată)

² Decizia Parlamentului nr. 57 din 20.03.2008 privind aprobarea Regulamentului privind Centrul pentru Drepturile Omului

³ Centrul pentru Drepturile Omului (CDO) este numele anterior al Instituției Avocatului Poporului din Republica Moldova.

același timp, Regulamentul⁴ care stabilește Centrul pentru Drepturile Omului ca Instituție Națională pentru Drepturile Omului, a stipulat că Consiliul Consultativ, care urmează a fi stabilit, va constitui MNPT. În practică, autoritățile au argumentat că AP, care a prezidat Consiliul Consultativ și CDO, reprezintă MNPT.

În plus, față de problemele de natură juridică, în timpul activităților sale din perioada 2008 – 2012, MNPT s-a confruntat cu obstacole practice privind accesul la unitățile de poliție și la informațiile referitoare la deținuții aflați în arest preventiv.

O altă problemă majoră a fost legată de lipsa resurselor financiare corespunzătoare pentru MNPT, care a generat o situație în care membrii Consiliului Consultativ nu au primit nici o remunerație pentru activitatea depusă și chiar au fost nevoiți să acopere cheltuielile de deplasare din resursele proprii. MNPT nu deținea resursele necesare, iar AP a întâmpinat dificultăți în ceea ce privește ocuparea funcțiilor vacante din cadrul Consiliului Consultativ, deoarece reputația mecanismului a fost negativ afectată, iar reprezentanții societății civile și ai ONG-urilor pentru drepturile omului au fost reticente în a face parte din acest organism.

Motivele nu au fost legate doar de lipsa remunerației financiare, ci și de tensiunile și de lipsa de încredere tot mai mare dintre AP și membrii Consiliului Consultativ. În consecință, vizitele de monitorizare au fost efectuate tot mai des separat de cele două entități. În 2010, câțiva membri ai Consiliului Consultativ au demisionat din cauza inexistenței unor proceduri clare de lucru și a repartizării ambigue a competențelor între Consiliu și AP, situații care au condus chiar la raportări paralele.

În 2011, MNPT nu dispunea încă de resurse suficiente, iar ambiguitățile legale erau încă prezente. Deși fuseseră recrutați 9 membri noi ai Consiliului Consultativ, au apărut îngrijorări grave din cauza lipsei de transparență privind procedura de numire în funcție a acestora. În plus, au fost ridicate câteva întrebări referitoare la independența personală și calificările unora dintre noii membri ai Consiliului Consultativ. Problemele aferente procedurii interne de luare a deciziilor dintre Consiliul Consultativ și AP privind adoptarea recomandărilor și publicarea rapoartelor, precum și capacitățile reduse de realizare a unor vizite de monitorizare eficiente au continuat să împiedice funcționarea corespunzătoare a MNPT. Ca răspuns la dificultățile întâmpinate, AP a avut în plan înființarea unei unități administrative separate în cadrul CDO în vederea unei coordonări mai eficiente a activității MNPT.

Noua Lege cu privire la Avocatul Poporului (denumită în continuare Legea) a fost adoptată în anul 2014⁵, însă înființarea MNPT a mai durat ceva timp. În perioada 2014-15, OAP și-a continuat activitatea în domeniul prevenirii și a combaterii torturii. Membrii personalului și-au continuat vizitele în instituțiile de detenție și au continuat să se ocupe de plângerile individuale. Oficiul nu a avut nici resursele financiare, nici resursele umane

⁴ Regulamentul privind CDO, aprobat prin Decizia Parlamentului nr. 57 din 20.03.2008

⁵ Legea nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman), Capitolul V

necesare pentru a-și desfășura activitatea în deplină conformitate cu mandatul MNPT, însă câteva activități au fost totuși implementate. Personalul a participat la câteva sesiuni de instruire și a derulat câteva vizite în cadrul mai multor instituții acoperite de mandatul MNPT.

În 2016, au fost elaborate Regulamentele MNPT și au fost aprobate la 5 iulie 2016⁶. Avocatul Poporului a anunțat concursul pentru selecția membrilor Consiliului pentru Prevenirea Torturii la data de 11 iulie 2016⁷. În urma concursului, membrii au fost selectați și numiți în funcție la data de 25 octombrie 2016⁸. Prima reuniune a Consiliului nou înființat a avut loc la data de 4 noiembrie 2016 la Chișinău⁹. Unul dintre membrii Consiliului, Dl. Radu Nicoara, a demisionat din funcție la 1 decembrie 2017. Ca urmare a unui nou concurs, Dl. Dumitru Russu a fost selectat și numit în postul vacant la 21 mai 2018¹⁰.

Din acel moment cadrul legal al MNPT a rămas neschimbat. Pe parcursul ultimilor ani, au fost realizate anumite progrese în vederea asigurării unui organism MNPT conform cu POCIT. Avocatul Poporului a înființat o Direcție separată pentru Prevenirea Torturii în cadrul OAP și a recrutat personal. MNPT i-a fost acordată o linie bugetară separată în cadrul bugetului general al Avocatului Poporului și a beneficiat de fonduri suplimentare. Direcția pentru Prevenirea Torturii nu se mai ocupă de plângerile individuale, întrucât acestea sunt transmise altor direcții ale OAP. Consiliul nou înființat și reprezentanții Direcției pentru Prevenirea Torturii au început să efectueze vizite comune în instituțiile privative de libertate. Cu toate acestea, vizitele comune nu au durat mult timp și în decembrie 2017, această practică a fost deja întreruptă datorită motivelor descrise mai jos.

⁶ http://ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/reg_cpt.pdf

⁷ <http://ombudsman.md/ro/content/concurs-pentru-selectarea-membrilor-consiliului-pentru-prevenirea-torturii>

⁸ <http://ombudsman.md/ro/content/mecanismul-national-de-prevenire-torturii-creat-intr-o-formula-noua>

⁹ <http://ombudsman.md/ro/content/membrii-consiliului-pentru-prevenirea-torturii-au-fost-prezentati-astazi-reprezentantilor>

¹⁰ <http://ombudsman.md/ro/content/dmitrii-russu-reprezentantul-idom-este-noul-membru-al-consiliului-pentru-prevenirea-1>

Probleme juridice și structurale

Prezentul Raport nu prezintă o evaluare detaliată a cadrului juridic actual al MNPT din Republica Moldova. În noiembrie 2015, Directoratul General Drepturile Omului și Statul de Drept al Consiliului Europei a elaborat o opinie privind Capitolul V din Legea nr. 52 din 3 aprilie 2014 privind Avocatul Poporului (Ombudsman) din Republica Moldova. Întrucât cadrul juridic nu a suferit modificări de atunci, toate evaluările și recomandările prezentate în opinia respectivă rămân valabile și, în consecință, aplicabile¹¹.

Așa cum s-a aflat în urma reuniunilor dintre consultanți și Avocatul Poporului, membrii personalului OAP și membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii, cinci membri ONG ai Consiliului și OAP au opinii oarecum diferite în ceea ce privește rolul și modul de funcționare ale mecanismului.

Comunicarea dintre Consiliu și oficiul AP se limitează la întrunirile Consiliului care au loc cel puțin o dată pe lună. Întrunirile Consiliului reunesc cei doi Avocați ai Poporului, cinci membri ONG și membrii personalului Direcției pentru Prevenirea Torturii care se ocupă, în special, de aspectele financiare și administrative. Aproape toate deciziile Consiliului sunt aprobate prin consens. Cu toate acestea, întrunirile Consiliului nu asigură funcționarea comună și armonioasă a mecanismului, așa cum prevede Legea și regulamentele care guvernează activitatea MNPT. În locul unei operări comune și armonioase, acestea acționează ca doi piloni separați ai mecanismului, în timp ce încearcă cel puțin să mențină legăturile administrative minime necesare.

La nivel operațional, au loc activități paralele, inclusiv planificarea și efectuarea vizitelor și raportarea. Majoritatea vizitelor efectuate după luna decembrie 2017 au fost întreprinse de membrii Consiliului sau de Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP în mod separat.

Cu excepția vizitelor, nu există comunicare și schimburi de constatări ulterioare vizitelor. Astfel, ambii piloni ai MNPT își elaborează propriile rapoarte și recomandări. Rapoartele elaborate de membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii sunt aprobate prin consens de toți membrii Consiliului. AP aprobă rapoartele elaborate de Direcția pentru Prevenirea Torturii.

Așa cum se sugerează, pe durata desfășurării vizitelor, membrii ONG ai Consiliului beneficiază de asistență tehnică din partea OAP limitată la suportul logistic (transport și echipamente speciale) și plata ulterioară a remunerațiilor, în conformitate cu legislația și regulamentele.

¹¹<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168065506a>

Din interviurile individuale și de grup cu membrii Consiliului, AP și membrii de personal ai acestuia, impresia consultanților a fost că ambele părți se consideră la conducerea mecanismului, având incertitudini cu privire la rolurile și repartitia sarcinilor între Consiliu și OAP. Este evident faptul că problemele menționate mai sus sunt o combinație de mai multe elemente, inclusiv ambiguitatea dispozițiilor legale și a regulamentelor specifice, lipsa unor metode de lucru adecvate, precum și lipsa de motivație în ceea ce privește munca în echipă și identificarea de soluții la problemele legate de repartizarea rolurilor în cadrul MNPT.

Ca rezultat al activităților paralele, autoritățile aflate sub incidența mandatului MNPT percep MNPT ca fiind două organisme separate, trasând linii mai mult sau mai puțin clare între membrii Consiliului (ONG) și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP. De exemplu, poliția și penitenciarele primesc vizite din partea ambelor organisme și reușesc să facă distincția în ceea ce privește funcționarea acestora, atât din punct de vedere structural, cât și al conținutului. Autoritățile fac comparații chiar și între metodele de lucru, evaluările și recomandările făcute de diverși reprezentanți ai mecanismului, atât la fața locului, cât și în urma vizitelor. Acest lucru subminează, în mod grav, credibilitatea și ideea MNPT, inclusiv impactul activității acestuia.

Este evident faptul că reuniunile Consiliului trebuie să reprezinte un forum pentru discutarea realizărilor, precum și a provocărilor cu care se confruntă mecanismul și să servească drept instrument pentru rezolvarea problemelor permițând funcționarea armonioasă a MNPT ca un organism comun. Din nefericire, reuniunile par a fi o oportunitate parțial irosită, întrucât decalajul dintre membrii ONG ai Consiliului și Avocatul Poporului și personalul acestuia este în creștere și a atins un nivel alarmant.

În vederea asigurării unei funcționări armonioase a mecanismului, trebuie mobilizate toate instrumentele posibile pentru restaurarea comunicării dintre Consiliu și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP.

Ombudsmanul poate juca un rol cheie în procesul de restaurare a comunicării, având în vedere faptul că acesta prezidează în același timp Consiliul pentru Prevenirea Torturii și este Avocatul Poporului responsabil de personalul OAP. Ombudsmanul își poate utiliza în mod eficient autoritatea pentru a aduce ambele părți la negocieri și a facilita procesul de atingere a unui acord comun privind rolul și modul de funcționare ale MNPT.

Principalul scop al procesului trebuie să fie asigurarea unei funcționări armonioase a mecanismului. Acest lucru presupune o colaborare efectivă între Consiliu și Direcția pentru Prevenirea Torturii a OAP în vederea asigurării condițiilor și a mediului adecvat pentru efectuarea de vizite comune în instituțiile private de libertate, a colaborării pentru elaborarea rapoartelor și a recomandărilor, pe baza unei distribuții clare a sarcinilor, a accesului egal la toate informațiile relevante, precum și a schimbului de informații necesar pentru funcționarea eficientă a mecanismului.

Recomandări:

- În vederea asigurării unei funcționări eficiente a mecanismului, trebuie mobilizate toate instrumentele și eforturile posibile de către toate părțile pentru restaurarea comunicării dintre Consiliu și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP.
- Ombudsmanul poate juca un rol cheie în procesul de restaurare a comunicării, întrucât acesta atât prezidează Consiliul pentru Prevenirea Torturii cât și reprezintă Avocatul Poporului responsabil de personalul OAP. Ombudsmanul își poate utiliza în mod efectiv autoritatea pentru a aduce ambele părți la negocieri și facilita procesul de atingere a unui acord comun privind rolul și modul de funcționare al MNPT.
- Principalul scop al procesului trebuie să fie asigurarea unei bune funcționări a mecanismului. Aceasta presupune o colaborare efectivă între Consiliu și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP pentru a asigura condiții și mediu adecvat în vederea efectuării vizitelor comune în instituțiile privative de libertate, o colaborare comună la elaborarea rapoartelor și a recomandărilor, pe baza unei distribuții clare a sarcinilor, acces egal la toate informațiile relevante, precum și schimb de informații necesar pentru funcționarea eficientă a mecanismului.

Accesul la instituții și informații relevante

Așa cum se poate observa, în ultimii doi ani, MNPT nu s-a confruntat cu obstacole majore în exercitarea mandatului său. Atât membrii Consiliului, cât și reprezentanții OAP, au beneficiat de acces în timp util la toate facilitățile vizitate, precum și la documentele și informațiile solicitate. Toate vizitele efectuate de MNPT au fost neanunțate, cu excepția vizitelor de studiu desfășurate prin asistența donatorilor în primele luni de funcționare a MNPT.

Cu toate acestea, au fost raportate câteva incidente izolate în care reprezentanților OAP și ai Direcției pentru Prevenirea Torturii li s-a interzis accesul în anumite celule ale penitenciarelor, în care erau ținuți așa-numiții deținuți VIP. Ulterior, accesul în aceste locații a fost permis doar Avocatului Poporului, la cerere. Aceste incidente merită o atenție deosebită din partea AP precum și a MNPT. AP, în calitate de Șef al Consiliului pentru Prevenirea Torturii, trebuie să întreprindă acțiuni decisive pentru a asigura accesul nelimitat și neîngrădit pentru toți membrii MNPT în orice loc și la orice persoană aflată sub incidența mandatului MNPT.

Autorităților trebuie să li se reamintească că POCIT prevede obligația clară conform căreia fiecare stat parte trebuie să permită vizite din partea MNPT, în conformitate cu

prezentul Protocol, în orice locație aflată sub jurisdicția și controlul său, în care persoanele sunt sau pot fi private de libertate, fie în virtutea unui ordin al unei autorități publice, fie la cererea sau cu consimțământul expres sau tacit al acesteia (denumite în continuare locuri de detenție)¹². Articolul 32 din Legea cu privire la Avocatul Poporului din Moldova prevede în mod clar că membrii Consiliului selectează în mod independent locurile care urmează a fi vizitate și persoanele cu care doresc să discute. În vederea efectuării vizitelor preventive și de monitorizare nu este necesară notificarea prealabilă și nici acordarea permisiunii¹³.

Recomandări:

- Ombudsmanul, în calitate de Președinte al Consiliului pentru Prevenirea Torturii trebuie să întreprindă măsuri decisive pentru a asigura accesul nelimitat și neîngrădit pentru toți membrii MNPT în orice loc și la orice persoană aflată sub incidența mandatului MNPT.
- Ombudsmanul trebuie să solicite autorităților ca toți funcționarii publici care obstrucționează în orice fel activitățile MNPT să fie trași la răspundere.

Buget și sustenabilitate financiară

Statele părți trebuie să pună la dispoziție resursele necesare pentru funcționarea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii¹⁴. Sustenabilitatea financiară și independența bugetară a MNPT au constituit provocările principale cu care s-a confruntat mecanismul din Moldova. Este evident faptul că există îmbunătățiri care contribuie la o mai bună sustenabilitate financiară și o sporire a resurselor.

Bugetul OAP a fost majorat în ultimii ani, iar această majorare a avut efecte pozitive și pentru MNPT. A fost înființată o direcție separată și a fost recrutat personal suplimentar. Deși nu este încă posibilă identificarea cu exactitate a fondurilor cheltuite exclusiv pentru activitățile MNPT, există o linie bugetară separată în cadrul bugetului general al OAP pentru Consiliul pentru Prevenirea Torturii. Aceste fonduri acoperă cheltuielile aferente Consiliului, inclusiv logistica și remunerațiile plătite membrilor. În general, Șeful Direcției pentru Prevenirea Torturii elaborează cererea bugetară și o transmite serviciului relevant. Până în prezent, toate propunerile transmise de Șeful Direcției pentru Prevenirea Torturii au fost susținute și fondurile au fost alocate.

Din interviurile cu reprezentanții OAP și cu membrii Direcției pentru Prevenirea Torturii, a reieșit faptul că, în prezent, MNPT primește o finanțare bugetară suficientă pentru a acoperi salariile personalului permanent, pentru a finanța reuniunile Consiliului, precum

¹² POCIT articolul 4.1

¹³ Articolul 32 alineatele 1 și 2, LEGEA nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman)

¹⁴ POCIT articolul 18.3

și vizitele efectuate de Consiliul pentru Prevenirea Torturii și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP. Cu toate acestea, membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii și-au exprimat îngrijorarea cu privire la remunerațiile bugetate și au afirmat în mod clar că această sumă trebuie semnificativ majorată pentru a atinge standarde acceptabile proporțional cu activitățile realizate de membrii Consiliului.

În plus, membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii și-au exprimat îngrijorarea cu privire la lipsa de transparență a procesului de planificare bugetară. În conformitate cu informațiile primite din partea membrilor, aceștia nu sunt consultați pentru planificarea bugetului și nici nu primesc informații referitoare de cheltuielile bugetare.

Este, de asemenea, evident faptul că MNPT ar beneficia în mare măsură de pe urma resurselor suplimentare, pentru a crește numărul de vizite în viitor, precum și pentru a investi mai mult în activități de dezvoltare, cum ar fi, de exemplu, formarea și consolidarea capacităților și fonduri pentru a acoperi comunicările externe și publicarea rapoartelor, traducerea și organizarea diferitelor evenimente pentru creșterea gradului de conștientizare cu privire la mandatul MNPT și activitățile acestuia. Bugetul actual alocat pentru necesitățile MNPT nu este suficient pentru a acoperi și altceva în afara necesităților minime pentru funcționarea mecanismului.

MNPT trebuie să își prioritizeze propriile resurse, pe baza unei analize periodice a activităților și experiențelor sale, și prin prisma acestei evaluări a necesităților sale și a mijloacelor necesare pentru exercitarea în mod corespunzător a mandatului său. MNPT trebuie să susțină alocarea resurselor necesare pentru exercitarea eficientă a mandatului său. În acest proces, MNPT poate beneficia în mare măsură de asistență din partea SPT și a altor actori internaționali și locali care susțin funcționarea MNPT. Trebuie remarcat faptul că MNPT a beneficiat deja de finanțare externă într-o măsură limitată¹⁵.

Problemele structurale și incapacitatea de a planifica în mod corespunzător activitățile anuale ale MNPT au afectat în mod negativ capacitățile MNPT de a atrage sume suficiente din finanțări externe. De asemenea este evident faptul că MNPT trebuie să depășească problemele interne aferente tensiunilor dintre Consiliu și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP, în vederea unei mai bune poziționări în scopul atragerii de fonduri externe. MNPT trebuie să își reconsolideze capitalul de încredere în rândul comunității donatorilor și să mobilizeze finanțări pentru dezvoltarea MNPT și a capacităților sale. Aceste fonduri trebuie alocate în mod corespunzător pentru a acoperi activitățile implementate atât de Consiliu, cât și de Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP.

Recomandări:

¹⁵ Fundația Soros-Moldova, valoarea grantului: 19851 \$, Grantul nr. 14856 din 02 aprilie 2018, în cadrul Proiectului „Managementul arestului și detenției în cadrul Inspectoratelor de poliție din Republica Moldova”. Durata: 02 aprilie 2018 – 15 martie 2019.

- Ombudsmanul trebuie să continue să depună eforturi pentru majorarea finanțării de la Bugetul de Stat al Republicii Moldova în următorii ani, în scopul creșterii finanțării anuale a OAP și a activităților MNPT.
- Procesul de planificare a bugetului MNPT trebuie să fie transparent pentru Consiliul pentru Prevenirea Torturii; acesta trebuie consultat în faza de planificare, iar Consiliului trebuie să i se furnizeze, la cerere, informațiile privind la cheltuielile bugetare anuale și fondurile rămase.
- MNPT trebuie să își prioritizeze utilizarea propriilor resurse, pe baza unei analize periodice a activităților și experiențelor sale, precum și prin prisma propriei evaluări a necesităților sale și a mijloacelor necesare pentru a-și exercita în mod corespunzător mandatul.
- MNPT trebuie să susțină în permanență alocarea resurselor necesare pentru exercitarea eficientă a mandatului său.
- MNPT trebuie să își reconsolideze capitalul de încredere în rândul comunității donatorilor și să elaboreze propuneri relevante pentru donatori, cu justificări adecvate și suficiente propuneri de buget.

Situația efectivelor de personal

Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP a ocupat 5 din cele 6 poziții disponibile. Toți angajații Direcției au o experiență profesională semnificativă și diverse specializări. Un al 6-lea membru al Direcției trebuie recrutat în timp util.

Între timp, Șeful Direcției este responsabil de managementul general și comunicările externe ale Direcției, în timp ce alți membri ai personalului acoperă diferite sectoare ale mandatului MNPT. Membrii personalului (consultanți) sunt desemnați să acopere monitorizarea instituțiilor pentru persoane cu deficiențe mintale, a unităților militare, a poliției și a penitenciarelor, în timp ce un singur consultant are sarcina de a asigura funcționarea Consiliului pentru Prevenirea Torturii.

Comparativ cu situația din trecut, nivelul de personal al Direcției pentru Prevenirea Torturii este semnificativ îmbunătățit, iar odată cu cel de-al 6-lea membru al Direcției, situația va deveni și mai bună. Principala problemă este aceea că toți cei 6 membri ai personalului Direcției trebuie să contribuie în mod egal la eficacitatea MNPT asigurând funcționarea armonioasă a acestuia și, de asemenea, să participe la vizitele comune.

Având în vedere mărimea țării și numărul de instituții aflate sub incidența mandatului MNPT, precum și capacitățile Consiliului pentru Prevenirea Torturii, mecanismul ar trebui să poată funcționa fără probleme și să își exercite în mod eficient mandatul.

Pentru a realiza acest lucru, unele dintre obstacolele menționate mai sus trebuie abordate cât mai curând posibil.

Recomandări:

- OAP trebuie să ocupe postul vacant din cadrul Direcției pentru Prevenirea Torturii cât mai curând posibil.
- Toți cei 6 membri ai personalului Direcției pentru Prevenirea Torturii trebuie să contribuie în mod egal la eficiența MNPT, să asigure buna funcționare a acestuia și, de asemenea, să participe la vizitele comune, precum și la alte activități aferente MNPT.

Experți externi pe termen scurt

MNPT nu are o experiență semnificativă în ceea ce privește utilizarea asistenței externe în activitatea sa. Mai precis, nu există nici o practică pentru angajarea experților externi care să ajute mecanismul în implementarea mandatului său. După cum se observă, în trecut OAP angaja anumiți experți în anumite domenii ale mandatului MNPT, însă această practică era mai degrabă sporadică și nu sistematizată.

OAP deține toate capacitățile, atât juridice, cât și financiare, pentru a angaja experți străini. În acest scop, MNPT trebuie să elaboreze norme și cerințe clare pentru recrutarea experților. Mecanismul trebuie să agreeze cerințele și necesitățile pentru MNPT și să întocmească o listă a experților. Lista poate fi elaborată în baza unei competiții deschise, sau poate fi decisă direct de către Consiliu din lista experților interesați în activitatea MNPT. MNPT poate elabora ghiduri privind utilizarea experților în activitatea mecanismului și cerințe pentru experții care urmează a fi angajați. Codul de conduită aprobat de MNPT trebuie să acopere, de asemenea, activitățile experților implicați în activitatea MNPT.

Recomandări:

- Consiliul, în cooperare cu Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP trebuie să elaboreze și să aprobe norme și criterii de selecție pentru experții externi.
- Consiliul trebuie să efectueze o selecție a experților și să elaboreze o listă specială, în conformitate cu normele aprobate.

Dezvoltare instituțională, metode de lucru, formare și consolidarea capacităților

Membrii Consiliului precum și membrii personalului Direcției pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP trebuie să efectueze vizite și alte activități aferente implementării mandatului MNPT. Trebuie să existe o strategie de dezvoltare, cu priorități clare de instruire și de educație, pentru toate segmentele mecanismului.

În cadrul activității sale, MNPT a dezvoltat câteva instrumente de monitorizare, inclusiv aspecte metodologice privind implementarea vizitelor preventive în izolatoarele de detenție temporară ale poliției, aspecte metodologice pentru efectuarea vizitelor preventive în instituțiile penitenciare, precum și ghiduri privind vizitele în cadrul instituțiilor pentru persoane cu deficiențe mintale.

Codul de conduită reprezintă un document care trebuie să asiste MNPT în stabilirea anumitor norme care urmează a fi aplicate în activitatea mecanismului, reglementând aspectele legate de posibilele conflicte de interese, anumite aspecte ale părților operaționale ale vizitelor, precum și ulterioare vizitelor, chestiunile de confidențialitate, protecția datelor personale, etc. De preferință, un astfel de document trebuie elaborat în strânsă cooperare de toate părțile și acceptat și aprobat în unanimitate de către Consiliu. Codul trebuie să acopere, de asemenea, și experții externi care ar putea fi angajați pentru a susține MNPT în activitatea sa. Consultanții au fost informați că proiectul Codului a fost elaborat, însă acesta nu a fost încă aprobat.

De asemenea, activitățile de instruire și educaționale, precum și procesul de lucru pentru oricare dintre documentele aferente activității MNPT, pot servi ca un instrument eficient pentru a reuni toate persoanele implicate în funcționarea MNPT. Aceste activități trebuie să ofere oportunități pentru îmbunătățirea comunicării și pentru un mediu de lucru adecvat.

Așa cum s-a constatat pe parcursul misiunii, există necesitatea revizuirii/finalizării ghidurilor metodologice existente, precum și a elaborării unora noi care să acopere aspectele referitoare la monitorizarea centrelor de detenție pentru imigranți, precum și a unui ghid special de comunicare cu persoanele private de libertate care reprezintă grupuri vulnerabile, precum și grupuri specifice, inclusiv, dar fără a se limita la, copii, romi, persoane cu dezabilități psihosociale.

Membrii Direcției pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP au menționat necesitatea unui document separat privind metodologia de prevenire a torturii și combatere a impunității, inclusiv ghiduri privind documentarea și raportarea, precum și un ghid privind activitățile de monitorizare ulterioară a punerii în aplicare a recomandărilor MNPT de către beneficiari la nivel central și local.

Pentru a asigura activitățile corespunzătoare de monitorizare ulterioară, MNPT poate beneficia în mare măsură de o bază de date speciale, care să includă toate rapoartele și recomandările mecanismului, date statistice precum și alte date relevante care susțin funcționarea mecanismului.

În plus, trebuie luată în considerare organizarea cursurilor suplimentare de formare și elaborarea de ghiduri privind protecția denunțătorilor, gestionarea situațiilor de risc și rolul MNPT în prevenirea represaliilor în locurile de detenție.

Comunicarea externă este o problemă importantă pentru orice MNPT și existența unei anumite viziuni sau chiar strategii este un aspect care trebuie abordat cu seriozitate. Problemele referitoare la comunicarea internă din cadrul MNPT trebuie, de asemenea, abordate cu seriozitate.

În general, MNPT trebuie să aibă o strategie clară cu privire la vizibilitatea și sensibilizarea publică. Un document strategic special poate ajuta MNPT să planifice în mod corespunzător activitățile anuale și să îi permită să obțină resurse în acest scop.

Trebuie să existe o strategie care să acopere comunicarea cu mass-media și partenerii locali, ca de exemplu societatea civilă, atât în capitală, cât și în regiuni, precum și cu elevii de liceu, cu scopul principal de a asigura o vizibilitate maximă pentru activitatea MNPT și pentru recomandările și constatările acestuia.

Problemele legate de comunicarea cu părțile interesate locale, cum ar fi executivul, legislativul și sistemul judiciar, trebuie abordate separat.

Având în vedere importanța interacțiunii cu organismele internaționale – SPT, CPT, CIT, etc. – și cu ONG-urile internaționale active în acest domeniu, MNPT trebuie să dezvolte o strategie în această direcție. Mecanismul poate lua în considerare elaborarea unui singur document, cu participarea Direcției pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP și a Consiliului, precum și a experților internaționali și naționali care activează în acest domeniu pentru a acoperi problemele și activitățile de comunicare și vizibilitate.

Raportarea și calitatea acesteia reprezintă aspecte de cea mai mare importanță pentru orice MNPT. Există deja realizări în această direcție, dar întotdeauna există oportunități de îmbunătățire. Instruire specială privind elaborarea rapoartelor și recomandărilor, inclusiv modele de raportări pentru anumite domenii de activitate desfășurată de MNPT poate susține în mare măsură mecanismul în consolidarea continuă a metodelor sale de lucru și a impactului. O atenție specială trebuie acordată diferitelor tipuri de raportare, cum ar fi raportul anual și structura acestuia, rapoartele speciale, rapoartele ad-hoc (succinte) care urmează a fi elaborate și publicate de MNPT împreună cu informările succinte, și comunicatele de presă specifice.

Trebuie luată în considerare organizarea sesiunilor practice de instruire pentru monitorizarea instituțiilor privative de libertate. Sesiunile de instruire care acoperă toate

sectoarele inclusiv poliția, penitenciarele, instituțiile psihiatrice, instituțiile de protecție socială, migrația, centrele de îngrijire a copiilor, unitățile militare, trebuie să ofere posibilitatea de a reuni membrii Consiliului și a Direcției pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP. Aceștia trebuie să beneficieze de activitățile de instruire care urmează să fie aplicate în comun în practică.

Activitățile legate de monitorizarea situației drepturilor omului în locurile de detenție din regiunea transnistreană din Moldova trebuie să devină subiectul unor discuții și sesiuni de instruire separate. MNPT poate lua în considerare elaborarea unei strategii clare în această direcție care să fie implementată de mecanism.

Schimbul de experiență cu alte MNPT poate fi considerat ca un instrument util pentru consolidarea capacității și dezvoltarea unor noi metode de lucru.

În scopul unei funcționări coerente și transparente, MNPT din Moldova trebuie să ia în considerare dezvoltarea de ghiduri privind prevenirea conflictelor de interese, comunicarea internă, comunicarea cu actorii externi și o serie de alte probleme¹⁶.

În general, activitatea MNPT trebuie înțeleasă ca un proces de dezvoltare continuu, contextual, care se bazează nu doar pe experiența MNPT în sine, ci și pe informațiile, recomandările și experiența dobândite din alte surse relevante și credibile. Membrii, personalul și Consiliul, precum și experții externi și alți posibili contribuitori, trebuie să beneficieze de formare continuă pe probleme metodologice, strategice și etice, și să participe la elaborarea metodelor de lucru¹⁷.

Trebuie reținut faptul că ambii piloni ai MNPT, Consiliul și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP, au o viziune clară privind necesitățile de consolidare a capacităților și de întărire a mecanismului. De asemenea, nu este surprinzător faptul că atât Consiliul, cât și OAP, menționează în mare parte cerințe similare pentru MNPT și dezvoltarea ulterioară a acestuia. Consultanții au rezumat aceste necesități într-un singur document care este anexat la acest raport. În plus, luând în considerare în mare măsură aceste necesități, consultanții au stabilit posibile puncte de intrare pentru programul Consiliului Europei ce vizează întărirea și consolidarea capacităților MNPT.

Recomandări:

- MNPT trebuie să elaboreze și să aprobe propria strategie de dezvoltare cu priorități clare de instruire și educație pentru toate segmentele mecanismului.
- Textul Codului de conduită trebuie finalizat și aprobat de Consiliu.
- Ghidurile metodologice existente trebuie revizuite și actualizate precum și ghiduri suplimentare trebuie elaborate în conformitate cu necesitățile mecanismului pentru a asigura buna funcționare a acestuia.

¹⁶ Ibidem, alineatul 16

¹⁷ Ibidem, alineatul 20

- Luând în considerare necesitățile și cerințele MNPT care au fost deja prezentate, trebuie de elaborat și implementat o evaluare a necesităților de formare și un plan de acțiune.
- Aspectele legate de comunicarea internă trebuie abordate într-un document/ghid separat elaborat în comun de Consiliu și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP și aprobat de Consiliu.
- Activitățile aferente monitorizării situației drepturilor omului în locurile de detenție din regiunea transnistreană din Moldova trebuie să devină obiectul unor discuții și cursuri de formare separate. MNPT ar putea analiza opțiunea elaborării unei strategii clare în această privință, care să fie implementată de mecanism.
- Pentru a promova activități corespunzătoare de monitorizare ulterioară, MNPT trebuie să ia în considerare elaborarea unei baze de date speciale care să includă toate rapoartele și recomandările mecanismului, date statistice precum și alte date relevante care susțin funcționarea mecanismului.

Planificarea și punerea în aplicare a activităților de vizitare

Unul dintre cele mai importante domenii în funcționarea oricărui MNPT este capacitatea de planificare adecvată. MNPT trebuie să se asigure că are criteriile de selecție a locurilor care urmează a fi vizitate și, de asemenea, de stabilire a vizitelor tematice, care asigură că toate locurile de detenție și de privare de libertate sunt vizitate în mod periodic. Vizitele trebuie planificate luând în considerare tipul și mărimea instituțiilor și nivelul și caracterul problemelor cunoscute privind drepturile omului, permițând în același timp flexibilitate în ceea ce privește alocarea resurselor, pentru a asigura posibilitatea de efectuare de vizite de monitorizare ulterioară și de urgență. În plus, MNPT trebuie să poată efectua planificarea resurselor, alocând suficiente resurse financiare și umane pentru planul anual de operațiuni. De asemenea, MNPT trebuie să elaboreze un plan provizoriu pentru alcătuirea delegațiilor utilizate pentru diverse tipuri de vizite și să asigure experții necesari pentru astfel de vizite.¹⁸

În scopul atingerii unor standarde ridicate în activitatea desfășurată, orice MNPT are nevoie de ghiduri și metodologii adecvate pentru funcționarea acestuia. Ghidurile trebuie dezvoltate și actualizate în permanență și trebuie să includă toate tipurile de locații care pot fi vizitate de MNPT. Ghidurile trebuie să conțină criteriile de selecție a locațiilor care urmează a fi vizitate, subiectele care trebuie acoperite pe durata vizitei, tehnicile de desfășurare a interviurilor private, problemele asupra cărora trebuie concentrată atenția pe durata vizitei, informațiile care trebuie obținute și analizate, un ghid privind gestionarea problemelor legate de eventuale represalii, monitorizarea ulterioară, etc.¹⁹

¹⁸ Instrumentul de evaluare analitică a Mecanismelor Naționale de Prevenire a Torturii (MNP), Ghidul Subcomitetului pentru Prevenirea Torturii privind funcționarea unui MNP, alineatul 22-23, p. 10.

¹⁹ Ibidem, alineatul 24

După cum se observă, Consiliul aprobă planul vizitelor, însă cu toate acestea Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP nu face parte din proces. Pe de altă parte, Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP are propriul plan de vizite, iar Consiliul nu este nici parte, nici informat despre acest proces. Această practică trebuie eliminată, iar MNPT trebuie să aibă un singur plan de vizitare cu indicarea membrilor delegațiilor vizitatoare. Nu este necesar ca întregul Consiliu și întreaga Direcție să participe la toate vizitele. Mărimea delegațiilor și membrii acesteia trebuie stabilite în funcție de tipul și mărimea instituției, scopul vizitei, experții disponibili și alți factori obiectivi. Este evident faptul că nici AP, nici Avocatul pentru Drepturile Copilului nu vor putea să se alăture tuturor vizitelor MNPT.

Datorită procesului lung de recrutare și numire în funcție a membrilor Consiliului, în anul 2016 mandatul MNPT a fost exercitat în mod exclusiv de OAP. Membrii personalului OAP au efectuat toate vizitele. În consecință, au fost efectuate 20 de vizite la instituțiile penitenciare, două instituții de detenție ale poliției, un internat psihoneurologic și un spital pentru persoane cu deficiențe mintale. În 2017, OAP cu cei 3 membri ai personalului său au efectuat 21 de vizite la secții de poliție, 4 penitenciare și o vizită la internatul pentru copii cu deficiențe mintale.

Trebuie remarcat faptul că primele vizite mixte/comune au avut loc în 2017, când membrii nou selectați ai Consiliului împreună cu membrii personalului OAP au efectuat 26 de vizite, dintre care: 11 vizite la secțiile de poliție, 8 vizite la penitenciare, 3 vizite la instituțiile pentru persoane cu deficiențe mintale, 3 vizite la internatul de psihoneurologie și 1 vizită la izolatorul Centrului național anticorupție. Consiliul pentru Prevenirea Torturii a efectuat, de asemenea, câteva vizite pe cont propriu.

La finalul anului 2017 toate vizitele comune au fost suspendate. Începând cu anul 2018, personalul OAP și Consiliul au început să desfășoare vizite separate în diferite locuri de detenție. În 2018, Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP a efectuat 40 de vizite la diverse secții de poliție, inclusiv 4 vizite la locațiile de arest preventiv ale penitenciarelor.

În 2018, Consiliul a efectuat 28 de vizite la diverse instituții, dintre care: 8 vizite la penitenciare, 10 vizite la secțiile de poliție, 3 vizite la centrele de detenție ale imigranților, 3 vizite la internatele de psihoneurologie și 2 vizite la spitalele pentru persoane cu deficiențe mintale. Izolatorul Centrului Național Anticorupție, precum și serviciul criminalistic al Ministerului Justiției, au fost vizitate o dată de MNPT. Toate rapoartele vizitelor au fost aprobate de Consiliu și postate pe pagina de internet a OAP/MNPT.

Pentru a concluziona, pe parcursul a doi ani de activitate, au avut loc 56 de vizite complexe neanunțate (2016 – 2, 2017 – 26, 2018 – 28) la 48 de instituții diferite.

Pentru prima oară după mulți ani, în 2018, MNPT a efectuat o vizită complexă la locurile de detenție ale instituțiilor din regiunea transnistreană (Bender). Vizita anunțată a fost

efectuată la Izolatorul de detenție provizorie a Inspectoratului de Poliție Bender al Ministerului Afacerilor Interne, Penitenciarul nr. 12 și Penitenciarul nr. 8 al Administrației Naționale a Penitenciarelor.

Membrii Consiliului au elaborat 45 de rapoarte de monitorizare cu peste 820 de constatări și aproximativ 630 de recomandări pentru instituțiile beneficiare. Rapoartele au fost transmise instituțiilor în cauză. Acestea au fost postate pe pagina de internet a Oficiului Avocatului Poporului și pe rețelele de socializare.

Rapoartele de vizită reprezintă unul dintre principalele aspecte ale activității MNPT. Calitatea rapoartelor depinde într-o mare măsură de vizitele desfășurate și de aptitudinile de elaborare a rapoartelor ale echipei MNPT. Rapoartele trebuie să se concentreze asupra celor mai importante aspecte, respectiv raportarea rețelilor tratamente, a deficiențelor din cadrul politicilor, regulamentelor și practicilor, precum și caracterului adecvat ale condițiilor de viață ale deținuților, reflectând problemele sistematice referitoare la protejarea drepturilor deținuților. Rapoartele trebuie să includă recomandări către autorități pentru îmbunătățirea situației în instituțiile vizitate. Recomandările trebuie să fie bine întemeiate, reflectând, de exemplu, normele și practicile internaționale relevante. În general, recomandările trebuie să se concentreze pe prevenție, abordând deficiențele și practicile sistematice (cauzele principale) și să fie fezabile în practică. Recomandările trebuie să fie abordate în mod corespunzător, precise și nu foarte complexe pentru a evita confuzia în cadrul dialogului privind punerea în aplicare a acestora²⁰.

Fiecare vizită poate fi urmată de un comunicat de presă privind locațiile vizitate, constatările inițiale și recomandările preliminare adresate autorităților, dacă există. Rapoartele finale trebuie aprobate în numele MNPT și recomandările adresate autorităților în numele MNPT. Rapoartele anuale și speciale ale MNPT trebuie discutate în Parlament și trebuie să facă obiectul unei dezbateri mai ample în societate, cu implicarea activă a societății civile locale și a organizațiilor internaționale. Trebuie organizate campanii de sensibilizare a publicului, pentru o mai bună informare a publicului și a părților interesate cu privire la rolul și activitatea mecanismului. Rapoartele MNPT trebuie distribuite tuturor părților interesate și trebuie să fie disponibile pe internet.

După o lungă pauză, MNPT a elaborat și a publicat în final raportul anual al activităților sale pentru anul 2017²¹. Raportul a fost elaborat cu ajutorul Fondului POCIT și este disponibil în 3 limbi (română, engleză, rusă). Raportul a fost transmis, de asemenea, și către SPT. Raportul a fost prezentat și discutat cu beneficiarii în mai multe rânduri, la mese rotunde organizate în acest scop. Cu susținerea Fondului special POCIT, au avut loc discuții periodice asupra raportului MNPT și recomandările acestuia. Raportul a

²⁰ Ibidem, alineatul 31

²¹ <http://ombudsman.md/en/advanced-page-type/anuale-0>

contribuit în mare măsură la popularizarea MNPT și a activităților acestuia și, de asemenea, a promovat implementarea anumitor recomandări.

În anul 2017, Consiliul pentru Prevenirea Torturii a reușit să elaboreze un raport alternativ²² transmis către CIT ONU înainte de revizuirea celui de-al 3-lea raport periodic pentru Moldova. Raportul a ajutat în mare măsură Comitetul ONU în procesul de revizuire.

Toate rapoartele vizitelor din perioada 2017 – 2018 sunt publicate pe pagina de internet a AP și sunt accesibile cititorilor externi. Pagina de internet este destul de ușor de utilizat și activitățile MNPT sunt ușor accesibile.

Principala problemă în 2018 a fost lipsa vizitelor comune, deoarece MNPT a funcționat în 2 părți separate. Acest lucru a creat un anumit nivel de confuzie în ceea ce privește beneficiarii vizitelor, precum și actorii externi. Într-o anumită măsură, acest lucru a afectat și reputația mecanismului ca atare.

MNPT ar trebui să funcționeze ca un organism unic și solid, și nu în două părți separate, aspect considerat o practică nedorită. Consiliul și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP trebuie să se completeze reciproc cu scopul principal de a spori eficacitatea mecanismului, creșterea numărului de vizite, redactarea de rapoarte și recomandări și asigurarea unor activități adecvate de monitorizare ulterioară. De preferință, toate rapoartele vizitelor MNPT trebuie elaborate de Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP și să se bazeze în mare parte pe observațiile vizitelor furnizate de toți membrii delegației. Proiectul trebuie prezentat Consiliului pentru aprobare. Consiliul trebuie să dețină toate capacitățile pentru a propune modificări la proiectul de raport înainte de a-l aproba. Acest lucru trebuie convenit între membrii Consiliului și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP. Cu toate acestea, această distribuție a sarcinilor poate fi eficientă doar în cazul vizitelor comune la locurile de detenție. O astfel de practică va spori productivitatea MNPT și va promova o abordare uniformă a mecanismului în ceea ce privește aspectele care cad sub incidența mandatului MNPT. Vizitele separate ale OAP și vizitele membrilor ONG ai Consiliului trebuie eliminate și transformate în vizite comune. Toate vizitele efectuate la locurile cu privare de libertate trebuie organizate și implementate de către MNPT ca organism unic, prin urmare OAP și membrii ONG ai Consiliului trebuie să întreprindă aceste acțiuni în echipă, cu o repartizare clară, agreată în prealabil, a responsabilităților și rolurilor. Toate părțile interesate trebuie să perceapă MNPT ca un organism unic, puternic și eficient, capabil să promoveze schimbări pozitive în acest domeniu.

Recomandări:

²²http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCAT%2fCSS%2fMDA%2f29213&Lang=en

- Toate vizitele desfășurate sub mandatul MNPT în locurile cu privare de libertate trebuie organizate și implementate de către MNPT ca organism unic. Prin urmare OAP și membrii Consiliului din partea societății civile trebuie să întreprindă aceste acțiuni în echipă cu o repartizare clară, agreată în prealabil, a rolurilor și responsabilităților.
- Toate părțile trebuie să depună eforturi maxime pentru a asigura funcționarea în comun și armonioasă a mecanismului. Ombudsmanul, în calitate de Președinte al Consiliului pentru Prevenirea Torturii și Șef al OAP, trebuie să joace cel mai important rol în întregul proces.
- MNPT trebuie să efectueze vizite pe baza planului bianual sau anual de operațiuni aprobat. Consiliul și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP trebuie să elaboreze planul în comun pentru a fi aprobat de Consiliu. Vizitele ad-hoc trebuie planificate prin consultare cu Direcția OAP și aprobate de Consiliu.
- De preferință, toate rapoartele de vizite ale MNPT trebuie elaborate de Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP, în mare parte pe baza notelor de vizită prezentate de toți membrii echipei. Proiectele trebuie prezentate Consiliului pentru aprobare. Consiliul trebuie să dețină toate capacitățile pentru a propune modificări ale proiectului de raport înainte de a-l aproba.

Vizibilitate instituțională și activități de creștere a gradului de conștientizare

MNPT trebuie să ia în considerare încheierea de parteneriate cu actori naționali și internaționali în scopul sensibilizării factorilor de decizie și a publicului general cu privire la obligațiile statelor părți, pentru a încuraja și facilita schimbarea legislației, a politicilor autorităților, a atitudinilor generale și a condițiilor și practicilor din locurile de detenție. MNPT trebuie să utilizeze toate instrumentele pentru a-și face publice activitățile²³.

Unul dintre exemplele bune de cooperare dintre MNPT și societatea civilă locală este rolul ONG-urilor locale în promovarea și popularizarea activităților MNPT. Componenta actuală a MNPT din Moldova ar trebui să susțină în mare măsură mecanismul în vederea obținerii celor mai bune rezultate în acest domeniu.

MNPT trebuie să depună eforturi pentru a obține cât mai multă publicitate posibilă, în scopul popularizării activității și realizărilor sale. Utilizarea mai eficientă a rețelelor de

²³ Instrumentul de evaluare analitică a Mecanismelor Naționale de Prevenire a Torturii (MNP), Un ghid preliminar al Subcomitetului pentru Prevenirea Torturii privind funcționarea MNP, alineatul 17.

socializare și creșterea numărului de evenimente speciale organizate în diferite regiuni ale Republicii Moldova cu scopul de a discuta provocările existente și a prezenta realizările MNPT, reuniuni cu părțile interesate și cu grupurile interesate, pot fi considerate instrumente eficiente.

Strategia de comunicare dedicată poate servi ca un instrument util pentru ca mecanismul să asigure o publicitate mai bună a activității sale prin activități de diferite tipuri, inclusiv emiterea de comunicate de presă, organizarea unor informări succinte de presă, asigurarea unei mai bune acoperiri a mass-mediei locale, atât la nivel central, cât și regional, reuniuni cu părțile interesate, diverse publicații și materiale informative, etc.

Pentru creșterea gradului de conștientizare cu privire la mandatul și activitățile mecanismului, sesiunile speciale de instruire și activitățile educaționale organizate de MNPT pot servi drept un instrument util pentru atingerea unor rezultate bune în această direcție. MNPT are o experiență destul de solidă în asigurarea de cursuri de formare pentru angajații instituțiilor vizitate de mecanism. De exemplu, în 2016, Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP a organizat 6 sesiuni de formare pentru personalul sistemului penitenciar cu privire la prevenirea torturii, precum și 1 sesiune pentru personalul din poliție, pe aceeași temă. În 2017, au fost organizate 11 sesiuni de formare pentru personalul penitenciarelor, pe baza raportului anual din 2017 al MNPT. În 2018, Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP a organizat 9 sesiuni de formare pentru personalul sistemului penitenciar pe baza unui program special elaborat de personalul OAP.

MNPT trebuie să ia în considerare organizarea în comun a unor activități similare și în viitor, pentru a acoperi toți potențialii beneficiari ai mandatului MNPT.

Recomandări:

- MNPT trebuie să depună eforturi pentru a obține cât mai multă publicitate posibilă, în scopul popularizării activității și realizărilor sale. Utilizarea mai eficientă a rețelelor de socializare și creșterea numărului de evenimente speciale organizate în diferite regiuni ale Republicii Moldova cu scopul de a discuta provocările existente și a prezenta realizările MNPT, reuniuni cu părțile interesate și cu grupurile interesate, pot fi considerate instrumente eficiente.
- MNPT trebuie să ia în considerare elaborarea și adoptarea unei strategii dedicate de comunicare și unui plan de acțiune, cu scopul principal de a spori impactul și vizibilitatea mecanismului. Strategia trebuie să acopere aspectele legate de comunicare cu toate părțile interesate externe inclusiv mass-media și partenerii locali, cum ar fi societatea civilă, atât în capitală, cât și în regiuni, precum și cu instituțiile de învățământ, diferite organizații profesionale, cu scopul principal de a asigura o vizibilitate maximă pentru activitatea MNPT și recomandările și

constatările acestuia. Planul de acțiune trebuie să prezinte lista activităților care vor fi realizate pentru a asigura implementarea strategiei adoptate.

- MNPT trebuie să continue practica de a organiza cursuri de formare privind mandatul și rolul MPNT pentru diferite instituții și părți interesate.

Implementarea recomandărilor MNPT și monitorizare ulterioară

Deși există anumite realizări în acest domeniu și gradul de conștientizare al părților interesate cu privire la MNPT și mandatul acestuia a sporit în mod semnificativ, situația poate fi considerabil îmbunătățită în vederea obținerii unor rezultate și mai bune. Pentru a obține rezultate pozitive, este necesar nu doar ca MNPT să funcționeze ca un organism unic, dar și să fie perceput ca atare de toate părțile interesate locale și internaționale.

MNPT trebuie să dezvolte strategii concrete atât pe termen lung, cât și pe termen scurt, pentru activitatea sa, pentru a obține un impact maxim în ceea ce privește problemele și provocările relevante pentru mandatul său în context local.

MNPT trebuie să monitorizeze și să evalueze în permanență implementarea propriilor strategii, iar lecțiile învățate trebuie utilizate pentru remodelarea practicilor existente. O astfel de evaluare ar putea fi bazată pe un cadru, începând cu provocările existente, cum ar fi problemele legate de resurse și o evaluare a activităților desfășurate în prezent²⁴.

MNPT trebuie să mențină un dialog în primul rând cu beneficiarii recomandărilor, respectiv autoritățile guvernamentale și directorii/managerii instituțiilor locurilor de detenție privind implementarea recomandărilor, dar și cu autoritățile de supraveghere a beneficiarilor. Dialogul trebuie să implice atât schimburi scrise, cât și verbale. Beneficiarii recomandărilor trebuie să elaboreze, la cererea MNPT, o politică sau un plan de acțiune concret pentru demararea unei reforme majore acolo unde este necesar.

În urma vizitei sale în Moldova în 2012, SPT a menționat: „În timpul întrunirilor cu Subcomitetul, reprezentanții autorităților nu au putut oferi un exemplu concret de recomandare adresată lor de către MNPT și/sau implementată. Aceasta implică faptul că aceste autorități nu au demarat încă un dialog serios cu MNPT pentru abordarea problemelor sistemice și a cauzelor profunde ale torturii și maltratării. Aceasta confirmă opiniile exprimate de unii membri ai MNPT conform cărora recomandările lor adresate autorităților sunt „deseori ascultate dar rareori auzite”, în special atunci când sunt necesare resurse financiare pentru punerea în aplicare. În plus, Subcomitetul și-a exprimat îngrijorarea față de absența unui mecanism de coordonare stabilit între și în rândul diverselor entități ale statului parte, care activează în domeniul prevenirii torturii,

²⁴ Ibidem, alineatele 33-34

cum ar fi aparatul de stat pentru supraveghere judiciară, Procuratura Generală, ministerele relevante, Comisiile locale, pe de o parte, și MNPT, pe de altă parte.”²⁵

Este evident faptul că situația s-a schimbat în bine și în prezent majoritatea autorităților care fac obiectul inspecțiilor MNPT cunosc foarte bine mandatul acestuia și încearcă să pună cât mai mult în aplicare recomandările MNPT. A fost evident faptul că atât directorii din poliție, cât și cei din penitenciare tratează activitatea MPN cu seriozitate, citesc rapoartele MNPT, uneori solicită sfaturi și încearcă să își ghideze activitatea în conformitate cu recomandările MNPT.

MNPT trebuie să utilizeze mai eficient rolul AP în activitatea mecanismului, deoarece autoritatea AP poate asista în mare măsură MNPT în promovarea și punerea în aplicare a recomandărilor sale.

MNPT trebuie să ia în considerare lansarea activității privind stabilirea mecanismului de coordonare pentru implementarea recomandărilor MNPT. Acesta poate fi un organism similar cu mecanismul de coordonare inter-agenții pentru implementarea recomandărilor MNPT. Mai exact, MNPT trebuie să recomande Guvernului Republicii Moldova să stabilească coordonarea între entitățile și instituțiile relevante, pentru a asigura implementarea eficientă a Planului Național de Acțiune în domeniul Drepturilor Omului 2018-2022, inclusiv domeniile de intervenție în ceea ce privește drepturile persoanelor private de libertate și consolidarea instituțiilor naționale pentru drepturile omului.²⁶ În plus, așa cum se prevede în articolul 22 din POCIT, autoritățile competente ale statului parte trebuie să examineze recomandările MNPT și să inițieze un dialog semnificativ cu acesta privind posibilele măsuri de implementare. În acest sens, se poate desemna „un punct focal” în fiecare dintre sau pentru toate ministerele relevante, pentru monitorizarea ulterioară a punerii în aplicare a recomandărilor MNPT și pentru raportarea către MNPT în această privință.”²⁷

Recomandări:

- MNPT trebuie să dezvolte strategii concrete atât pe termen lung, cât și pe termen scurt pentru activitatea sa, pentru a obține un impact maxim în ceea ce privește problemele și dificultățile relevante pentru mandatul său în context local.
- MNPT trebuie să monitorizeze și să evalueze în permanență punerea în aplicare a propriilor strategii, iar lecțiile învățate trebuie utilizate pentru remodelarea practicilor existente. O astfel de evaluare poate fi bazată pe un cadru, începând cu provocările existente, cum ar fi problemele referitoare la resurse și o evaluare a activităților desfășurate în prezent²⁸.

²⁵ Ibidem, alineatele 24-26, p. 6

²⁶ Disponibil online la http://lex.justice.md/UserFiles/File/2018/mo295-308md/partea%20-%20II_89.doc

²⁷ Ibidem, alin. 27

²⁸ Ibidem, alin. 33-34

- Ca una dintre opțiuni, MNPT poate să ia în considerare lansarea activității privind stabilirea mecanismului de coordonare pentru implementarea recomandărilor MNPT. Acesta poate fi un organism similar cu mecanismul de coordonare între agenții pentru implementarea recomandărilor MNPT.

Lista recomandărilor principale:

- **În vederea asigurării unei funcționări eficiente a mecanismului, trebuie mobilizate toate instrumentele și eforturile posibile pentru restaurarea comunicării dintre Consiliu și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP.**
- **Ombudsmanul poate juca un rol cheie în procesul de restaurare a comunicării, întrucât acesta atât prezidează Consiliul pentru Prevenirea Torturii cât și reprezintă Avocatul Poporului responsabil de personalul OAP. Ombudsmanul își poate utiliza în mod efectiv autoritatea pentru a aduce ambele părți la negocieri și pentru a facilita procesul de atingere a unui acord comun privind rolul și modul de funcționare al MNPT.**
- **Principalul scop al procesului trebuie să fie asigurarea unei bune funcționări a mecanismului. Aceasta presupune o colaborare efectivă între Consiliu și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP pentru a asigura condiții și mediu adecvat în vederea efectuării vizitelor comune în instituțiile privative de libertate, o colaborare comună la elaborarea rapoartelor și a recomandărilor, pe baza unei distribuții clare a sarcinilor, acces egal la toate informațiile relevante, precum și schimb de informații necesar pentru funcționarea eficientă a mecanismului.**
- **Ombudsmanul, în calitate de Președinte al Consiliului pentru Prevenirea Torturii, trebuie să întreprindă măsuri decisive pentru a asigura accesul nelimitat și neîngrădit pentru toți membrii MNPT în orice loc și la orice persoană aflată sub incidența mandatului MNPT.**
- **Ombudsmanul trebuie să solicite autorităților ca toți funcționarii publici care obstrucționează în orice fel activitățile MNPT să fie trași la răspundere.**
- **Procesul de planificare a bugetului MNPT trebuie să fie transparent pentru Consiliul pentru Prevenirea Torturii; acesta trebuie consultat în faza de planificare, iar Consiliului trebuie să i se furnizeze, la cerere, informațiile privind cheltuielile bugetare anuale și fondurile rămase.**
- **MNPT trebuie să își prioritizeze utilizarea propriilor resurse pe baza unei analize periodice a activităților și experiențelor sale, și prin prisma propriei evaluări a necesităților și a mijloacelor necesare pentru a-și exercita în mod corespunzător mandatul.**

- MNPT trebuie să susțină în permanență alocarea resurselor necesare pentru exercitarea efectivă a mandatului său.
- MNPT trebuie să își reconsolideze capitalul de încredere în rândul comunității donatorilor și să elaboreze propuneri relevante pentru donatori, cu justificări adecvate și suficiente propuneri de buget.
- OAP trebuie să ocupe postul vacant din cadrul Direcției pentru Prevenirea Torturii cât mai curând posibil.
- Toți cei 6 membri ai personalului Direcției pentru Prevenirea Torturii trebuie să contribuie în mod egal la eficiența MNPT, să asigure buna funcționare a acestuia și, de asemenea, să participe la vizitele comune și la alte activități aferente MNPT.
- Consiliul, în cooperare cu Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP, trebuie să elaboreze și să aprobe norme și criterii de selecție pentru experții externi.
- Consiliul trebuie să efectueze o selecție a experților și să elaboreze o listă specială în conformitate cu normele aprobate.
- MNPT trebuie să elaboreze și să aprobe propria strategie de dezvoltare cu priorități clare de instruire și educație pentru toate segmentele mecanismului.
- Textul Codului de conduită trebuie finalizat și aprobat de Consiliu.
- Ghidurile metodologice existente trebuie revizuite și actualizate precum și ghiduri suplimentare trebuie elaborate în conformitate cu necesitățile mecanismului pentru a asigura buna funcționare a acestuia.
- Luând în considerare necesitățile și cerințele MNPT care au fost deja prezentate, trebuie de elaborat și implementat o evaluare a necesităților de formare și un plan de acțiune.
- Aspectele legate de comunicarea internă trebuie abordate într-un document/ghid separat elaborat în comun de Consiliu și de Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP și aprobat de Consiliu.
- Activitățile aferente monitorizării situației drepturilor omului în locurile de detenție din regiunea transnistreană din Moldova trebuie să devină obiectul unor discuții și cursuri de formare separate. MNPT ar putea analiza opțiunea elaborării unei strategii clare în această privință, care să fie implementată de mecanism.

- Pentru a promova activități corespunzătoare de monitorizare ulterioară, MNPT trebuie să ia în considerare elaborarea unei baze de date speciale care să includă toate rapoartele și recomandările mecanismului, date statistice precum și alte date relevante care susțin funcționarea mecanismului.
- Toate vizitele desfășurate sub mandatul MNPT în locurile cu privire de libertate trebuie organizate și implementate de MPNT ca organism unic. Prin urmare OAP și membrii Consiliului din partea societății civile trebuie să întreprindă aceste acțiuni în echipă cu o repartizare clară, agreată în prealabil, a rolurilor și responsabilităților.
- Toate părțile trebuie să depună eforturi maxime pentru a asigura funcționarea în comun și armonioasă a mecanismului. Ombudsmanul, în calitate de Președinte al Consiliului pentru Prevenirea Torturii și Șef al OAP, trebuie să joace cel mai important rol în întregul proces.
- MNPT trebuie să efectueze vizite pe baza planului bianual sau anual de operațiuni aprobat. Consiliul și Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP trebuie să elaboreze planul în comun pentru a fi aprobat de Consiliu. Vizitele ad-hoc trebuie planificate prin consultare cu Direcția OAP și aprobate de Consiliu.
- De preferință, toate rapoartele de vizite ale MNPT trebuie elaborate de Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP, în mare parte pe baza notelor de vizită prezentate de toți membrii echipei. Proiectele trebuie prezentate Consiliului pentru aprobare. Consiliul trebuie să dețină toate capacitățile pentru a propune modificări la proiectul raportului înainte de a-l aproba.
- MNPT trebuie să depună eforturi pentru a obține cât mai multă publicitate posibilă, în scopul popularizării activității și realizărilor sale. Utilizarea mai eficientă a rețelelor de socializare și creșterea numărului de evenimente speciale organizate în diferite regiuni ale Republicii Moldova cu scopul de a discuta provocările existente și a prezenta realizările MNPT, reuniuni cu părțile interesate și cu grupurile interesate, pot fi considerate instrumente eficiente.
- MNPT trebuie să ia în considerare elaborarea și adoptarea unei strategii dedicate de comunicare și a unui plan de acțiune, cu scopul principal de a spori impactul și vizibilitatea mecanismului. Strategia trebuie să acopere aspectele legate de comunicare cu toate părțile interesate externe inclusiv mass-media și partenerii locali, cum ar fi societatea civilă, atât în capitală, cât și în regiuni, precum și cu instituțiile de învățământ, diferite organizații profesionale, cu scopul principal de a asigura o vizibilitate maximă pentru activitatea MNPT și recomandările și constatările acestuia. Planul de acțiune trebuie să prezinte lista activităților care vor fi realizate pentru a asigura implementarea strategiei adoptate.

- **MNPT trebuie să continue practica de a organiza cursuri de formare privind mandatul și rolul MPN pentru diferite instituții și părți interesate.**
- **MNPT trebuie să dezvolte strategii concrete atât pe termen lung, cât și pe termen scurt pentru activitatea sa, pentru a obține un impact maxim referitor la problemele și provocările relevante pentru mandatul său în context local.**
- **MNPT trebuie să monitorizeze și să evalueze în permanență implementarea propriilor strategii, iar lecțiile învățate trebuie utilizate pentru remodelarea practicilor existente. O astfel de evaluare ar putea fi bazată pe un cadru, începând cu provocările existente, cum ar fi problemele legate de resurse și o evaluare a activităților desfășurate în prezent²⁹.**
- **Ca una dintre opțiuni, MNPT poate să ia în considerare lansarea activității privind stabilirea mecanismului de coordonare pentru implementarea recomandărilor MNPT. Acesta poate fi un organism similar cu mecanismul de coordonare între agenții pentru implementarea recomandărilor MNPT.**

²⁹ Ibidem, alineatele 33-34

ANEXE

Anexa 1. Lista instituțiilor vizitate și a reuniunilor avute în cadrul Misiunii de Informare din Moldova, 15-16 noiembrie 2018

- 1. Reuniune la Oficiul Consiliului Europei la Chișinău**
- 2. Reuniune cu Avocatul Poporului**
- 3. Reuniune cu Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului**
- 4. Reuniune cu Secretarul General al OAP și cu Direcția pentru Prevenirea Torturii din cadrul OAP**
- 5. Reuniune cu Consiliul pentru Prevenirea Torturii**
- 6. Reuniune cu ONG-uri**
- 7. Reuniune cu reprezentantul OHCHR**
- 8. Reuniune cu Comisia pentru Drepturile Omului a Parlamentului Republicii Moldova**
- 9. Reuniune cu Secretarul General al Ministerului Justiției**
- 10. Reuniuni cu Directorii Penitenciarelor nr. 6 și nr. 15**
- 11. Reuniune cu conducerea Poliției Municipiului Chișinău**
- 12. Reuniune cu reprezentanții mass-mediei publice**

Anexa 2. Tabelul vizitelor efectuate de Consiliul pentru Prevenirea Torturii în perioada 2017-2018

2017

	Instituție	Număr de instituții implicate	Număr de vizite	Tip de vizită (la general)	Observații	Categoriile de persoane deținute
1.	Penitenciare	8 instituții penitenciare: - nr. 3 Leova - nr. 6 Soroca - nr. 7 Rusca - nr. 10 Goian - nr. 11 Bălți - nr. 13 Chișinău - nr. 15 Cricova - nr. 17 Rezina <i>48 % din penitenciarele vizitate (8 din 17)</i>	8 vizite	3 vizite de studiu ³⁰ 5 vizite preventive	8 vizite detaliate: - situația minorilor din penitenciarele nr. 10, nr. 11, nr. 13, nr. 17; - situația femeilor din penitenciarele nr. 7, nr. 11, nr. 13, nr. 17; - situația deținuților condamnați pe viață, penitenciarul nr. 17; - situația persoanelor aflate în arest preventiv (penitenciarele nr. 13, nr. 17) - situația persoanelor adulte; - situația persoanelor izolate sau a persoanelor cu sancțiuni administrative; - asistența medicală a persoanelor din penitenciare.	- minori (14-18 ani); - femei; inclusiv femei cu copii între 0-3 ani; - persoane adulte (bărbați); - persoane străine și apatrizi; - persoane în arest preventiv; - persoane condamnate pe viață.
2.	Izolatoare de detenție preventivă din subordinea Ministerului Afacerilor Interne	11 Izolatoare de detenție temporară: - Chișinău - Cahul - Cantemir - IP Hîncești - Ungheni - Soroca - Orhei - Anenii Noi - Călărași - Telenești - Sîngerei <i>35% din izolatoarele funcționale vizitate (11 din 32)</i>	11 vizite	1 vizită de studiu 10 vizite preventive	11 vizite detaliate privind: - situația minorilor; - situația femeilor;- situația persoanelor aflate în arest preventiv.	- minori (17-18 ani); - femei; - adulți (bărbați); - persoane străine și apatrizi.
3.	Izolatorul Centrului Național Anticorupție	1 instituție <i>100% vizitate</i>	1 vizită	1 vizită preventivă	1 vizită detaliată	femei, bărbați, adulți
	Spitale de psihiatrie	2 instituții: - Spitalul Clinic de Psihiatrie IMSP, Chișinău - Spitalul Clinic de		1 vizită de studiu 1 vizită preventivă	2 vizite detaliate 1 vizită de monitorizare	femei, bărbați, minori

³⁰ Vizita de studiu (anunțată) efectuată de CPT împreună cu experții Consiliului Europei include analiza practică (în locurile de detenție) și ghiduri metodologice privind desfășurarea vizitelor de monitorizare. În cadrul celor 6 vizite de studiu, membrii CPT au elaborat și transmis autorităților **4 rapoarte de monitorizare cu recomandări**.

4.		Psihiatrie și Ftziopneumologie IMSP, Orhei <i>67% din spitalele psihiatrice vizitate (2 din 3)</i>	3 vizite	1 vizită de clarificare / repetitivă	ulterioară	
5.	Internate psihoneurologice	2 instituții: - internat psihoneurologic, Bălți; - internat psihoneurologic, Badiceni, Soroca. <i>33% din internatele vizitate (2 din 6)</i>	3 vizite	1 vizită de studiu 1 vizită preventivă 1 vizită de clarificare / repetitivă	2 vizite detaliate 1 vizită de monitorizare ulterioară	femei, bărbați
Total octombrie 2016 – decembrie 2017		24 instituții	26 vizite	6 vizite de studiu 18 vizite preventive 2 vizite repetitive		

01.01.2018 – 15.11.2018

	Categoria instituției	Număr de instituții vizate	Număr de vizite	Tip de vizită (la general)	Observații	Categoriile de persoane deținute
1.	Penitenciare	8 instituții: - P nr. 13 - P nr. 2 - P nr. 4 - P nr. 15 - P nr. 1 - P nr. 8 - P nr. 12 <i>8 din 17</i>	8 vizite	5 vizite preventive 2 vizite repetate 1 vizită ad-hoc	- situația minorilor în penitenciarul nr. 13; - situația femeilor în penitenciarul nr. 13; - situația persoanelor aflate în arest preventiv (penitenciarul nr. 13); - situația adulților; - situația persoanelor izolate sau a persoanelor cu sancțiuni administrative - sănătatea persoanelor din penitenciare; - sub-cultura infracțională.	- minori (14-18 ani); - femei, inclusiv femei cu copii sub vârsta de 3; - persoane adulte (bărbați); - persoane străine și apatrizi - persoane aflate în arest preventiv.
2.	Serviciul criminalistic al Ministerului Justiției	1 (acoperire 100%)	1 vizită	1 vizită repetată		Persoane aflate în arest preventiv
3.	Izolatoarele de detenție preventivă din subordinea Ministerului Afacerilor Interne	IDP Chișinău IP Orhei IP Ștefan Vodă IP Ocnița IP Drochia IP Bender IP Comrat IP Căușeni IP Anenii Noi <i>30% din izolatoarele funcționale vizitate (9 din 32)</i>	10 vizite	7 vizite preventive 2 vizite repetate 1 vizită ad-hoc	- situația minorilor; - situația femeilor; - situația persoanelor aflate în arest preventiv în izolatoarele de detenție ale poliției.	- minori (17-18 ani); - femei; - adulți (bărbați); - persoane străine și apatrizi.

4	Centre pentru plasamentul temporar al cetățenilor străini din cadrul Ministerului Afacerilor Interne	1 instituție <i>100% vizitate</i>	3 vizite	1 vizită preventivă 1 vizită repetată 1 vizită ad-hoc	Situația apatrizilor și a cetățenilor străini Verificarea locației cetățenilor turci (solicitanți de azil) extrădați din Republica Moldova	persoane străine și apatrizi
5.	Izolatorul Centrului Național Anticorupție	1 Verificarea locației cetățenilor turci (solicitanți de azil) extrădați din Republica Moldova <i>100% vizitate</i>	1 vizită	1 vizită ad-hoc	Verificarea locației cetățenilor turci (solicitanți de azil) extrădați din Republica Moldova	
6.	Spitale de psihiatrie	1 instituție - Spitalul Clinic de Psihiatrie IMSP, Chișinău <i>1 din 3</i>	2 vizite	2 vizite repetate	2 vizite repetate	femei, bărbați, minori
7.	Internate de psihoneurologie	3 instituții: - internat psihoneurologic, Bălți - internat psihoneurologic, Hincesti, Orhei <i>3 din 6</i>	3 vizite	2 vizite preventive 1 vizită repetată	2 vizite detaliate 1 vizită de monitorizare ulterioară	femei, bărbați, minori (băieți, fete)
Total ianuarie 2018 – 15 noiembrie 2018		24 instituții	28 vizite	15 vizite preventive 9 vizite repetitive 4 vizite ad-hoc		

Anexa 3. Tabelul cu necesitățile MNPT prezentat de Consiliul pentru Prevenirea Torturii și Direcția pentru Prevenirea Torturii cu posibile puncte de intrare pentru Programul Consiliului Europei

Necesități listate de 5 membri ai CpPT	Necesități listate de DPT din cadrul OAP	Potențiale puncte de intrare pentru Programul Consiliului Europei <i>(Toate activitățile trebuie implementate cu posibila implicare comună a CpPT și a DPT)</i>
<p>Finalizarea/clarificarea mecanismului de interacțiune/cooperare și delimitarea rolurilor/sarcinilor între CpPT și OAP;</p> <p>Asistență în revizuirea regulamentului privind activitatea MNPT, organigrama (CpPT + DPT).</p>		<p>Organizarea unor ateliere practice de lucru facilitate de consultant(ți) extern(i) pentru revizuirea activității MNPT și a regulamentelor existente</p>
<p>Furnizarea unui consultant tehnic, intermediar între CpPT și DPT din cadrul OAP pentru transferul bunelor practici și asistență metodologică pentru ambele părți în procesul de facilitare a colaborării</p>		<p>Asistență în cartografierea bunelor practici dobândite de CpPT și DPT în ultimii 2 ani</p>
<p>Revizuirea și aprobarea metodologiilor de lucru, inclusiv a Codului de Etică, și organizarea activității MNPT</p>	<p>Elaborarea unui set de criterii și cerințe minime pentru experții/consultanții implicați în desfășurarea vizitelor, care trebuie să conțină și reguli de conduită</p>	<p>Facilitarea elaborării în comun a Codului de conduită pentru MNPT de către CpPT și DPT</p>
<p>Finalizarea setului de metodologii și dotarea CpPT cu instrumentele necesare conform mandatul său de</p>	<p>Revizuirea și finalizarea proiectelor actuale de metodologii;</p>	<p>Sprrijin în conceperea setului de metodologii pentru monitorizarea diverselor tipuri de locuri de detenție împreună cu</p>

<p>prevenție (în vederea desfășurării vizitelor, elaborării rapoartelor, analizării legislației, implementării recomandărilor, colectării datelor, administrării bugetului)</p>	<p>Dezvoltarea unei metodologii specifice pentru monitorizarea respectării drepturilor omului în Centrele de detenție de la frontieră;</p> <p>Elaborarea unui Ghid Practic privind comunicarea cu persoanele cu nevoi speciale;</p> <p>Elaborarea unui Formular de raport.</p>	<p>liste de verificare, ghiduri practice, formulare de raportare</p>
<p>Dezvoltarea și implementarea unor abordări inovatoare pentru monitorizarea locurilor de detenție – dezvoltarea unui software unic pentru înregistrarea online și offline a constatărilor monitorizării și generarea rezultatelor preliminare și a tendințelor (listă de verificare electronică, software și hardware – tablete)</p>	<p>Elaborarea unui Formular de registru care să conțină recomandările privind prevenirea torturii și monitorizarea implementării acestora, precum și o metodologie pentru monitorizarea punerii în aplicare a recomandărilor</p>	<p>Asistență pentru dezvoltarea pașapoartelor tuturor locurilor de detenție vizitate în ultimii 2 ani (cartografierea problemelor apărute, recomandări furnizate și puse în aplicare de fiecare instituție)</p>
<p>Intensificarea dialogului cu instituțiile naționale și internaționale (inclusiv Parlamentul și societatea civilă);</p> <p>Facilitarea punerii în aplicare a recomandărilor CpPT;</p> <p>Dezvoltarea mecanismului privind comunicarea internă și externă a MNPT.</p>	<p>Elaborarea unei metodologii privind monitorizarea implementării de către Guvern a Convenției și a recomandărilor, precum și pentru înaintarea rapoartelor către ONU</p>	<p>Facilitarea dialogului cu factorii de decizie în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor MNPT</p>
<p>Îmbunătățirea vizibilității CpPT;</p> <p>Sprijin pentru punerea în aplicare a strategiei de vizibilitate elaborată și aprobată</p>	<p>Implementarea Strategiei de comunicare</p>	<p>Asistență în elaborarea și implementarea strategiei de vizibilitate</p>

în 2018.		
<p>Desfășurarea mai multor sesiuni de formare pe baza evaluării individuale a membrilor, inclusiv cursuri de formare internaționale;</p> <p>Vizite de studiu împreună cu experții Consiliului Europei, expunând MNPT la bunele practici la nivel internațional.</p>	<p>Sesiuni specializate de formare în următoarele domenii:</p> <p>a) monitorizarea în instituțiile pentru persoane cu deficiențe mintale;</p> <p>monitorizarea centrelor de plasament temporar al străinilor, solicitanți de azil;</p> <p>b) îmbunătățirea calității recomandărilor făcute;</p> <p>c) elaborarea planului vizitelor.</p>	<p>Evaluarea necesităților individuale de formare ale membrilor CpPT și angajaților DPT;</p> <p>Pe baza constatărilor evaluării necesităților, asigurarea unei formări corespunzătoare cu sarcini practice și îndrumare profesională la locul de muncă.</p>
Asigurarea suportului membrilor MNPT pentru participarea la evenimente internaționale în mandatul MNPT	Organizarea vizitelor de studiu	Expunerea membrilor CpPT și a angajaților DPT la experiența statelor care au implementat un MNPT solid, cu implicarea semnificativă a societății civile
Suport pentru publicarea și prezentarea rapoartelor anuale ale MNPT (expert compilare, editare, traducere, tipărire, organizarea de mese rotunde cu părțile interesate: 4-5 per rapoarte anuale)	Dezvoltarea structurii model pentru Capitolul privind Prevenirea Torturii	<p>Încurajarea utilizării structurii Raportului din 2017 elaborat de MNPT;</p> <p>Asistență în tipărirea și diseminarea raportului.</p>
Furnizarea unui expert-analist în vederea revizuirii periodice de către colegi a rapoartelor CpPT și furnizarea de recomandări pentru îmbunătățire, precum și revizuire funcțională / necesități funcționale detaliate ale MNPT prin intermediul standardelor naționale și internaționale		<p>Suștinerea revizuirii de către colegi a rapoartelor MNPT;</p> <p>Facilitatea învățării reciproce.</p>
Dezvoltarea unei metodologii de auto-evaluare: membrii CpPT planifică realizarea unui exercițiu de auto-evaluare la		Organizarea unor ateliere de lucru periodice de auto-evaluare facilitate;

<p>fiecare 6 luni; exercițiul va releva măsurile corective necesare pentru îmbunătățirea activității MNPT</p>		<p>Asistență în conceperea planurilor de monitorizare ulterioară.</p>
	<p>Consolidarea capacității Oficiului Avocatului Poporului pentru monitorizarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană (activitate PNADO)</p>	<p>Organizarea unor evenimente periodice axate pe prevenirea torturii în regiunea transnistreană</p>
	<p>Furnizarea de sprijin metodologic/sesiuni de formare pentru comisiile locale de către Oficiul Avocatului Poporului în domeniul monitorizării și raportării, astfel încât comisiile locale să poată elabora rapoarte calitative privind vizitele care vor fi avute în vedere de Oficiul Avocatului Poporului în activitatea de prevenire a torturii</p>	<p>Cartografierea comisiilor locale de monitorizare dacă acestea mai există; facilitarea interacțiunii acestora cu MNPT</p>